

A nemzetközi vándorlás főbb folyamatai Magyarországon

A tartalomból

- 1 Bevezető
- 1 Magyarországon élő külföldiek
- 2 Az újonnan bejövő külföldi népesség
- 2 Új magyar állampolgárok

Bevezető

A nemzetközi vándorlás szerepe Magyarország demográfiai helyzetében fontos tényezővé vált a 21. század elejére. Az ország népessége az utóbbi évtizedekben egyre csökken és ezzel párhuzamosan öregszik. E folyamat mérséklésében a nemzetközi vándorlás jelentős szerepet játszik. Az elmúlt évtized 320 ezer fős természetes fogyása mellett – a 133 ezres nemzetközi vándorlási nyereség eredményeképpen – Magyarország lakossága ténylegesen 187 ezer fővel lett kevesebb.

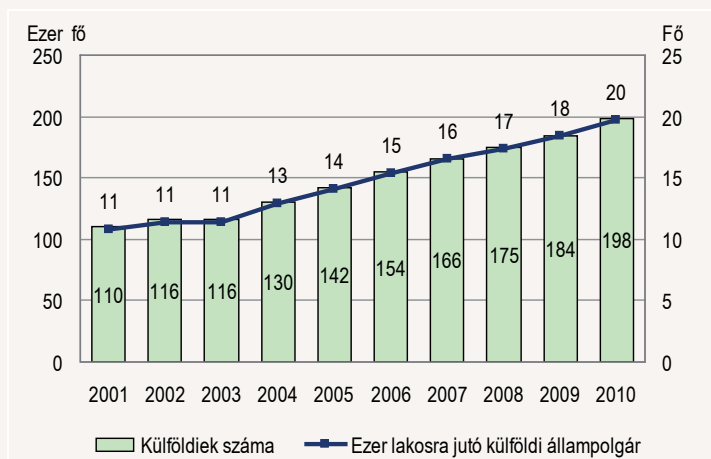
Magyarországon élő külföldiek

Magyarországon az érvényes tartózkodásra jogosító engedéllyel rendelkező külföldiek száma 2010. január 1-jén 198 ezer fő volt, mely a teljes népesség 2 százalékát teszi ki. Európai Unió viszonylatban ez alacsonynak mondható, mivel az EU-27 teljes népességének több mint 6 százalékára külföldi állampolgár, és mindössze 5 tagországban alacsonyabb ez az arány a Magyarországinál.

A Magyarországon élő külföldi állampolgárok száma és aránya dinamikusan nő, az elmúlt tíz év alatt majdnem megduplázódott a létszámuk.

1. ábra

A Magyarországon tartózkodó külföldi állampolgárok száma és aránya, január 1.

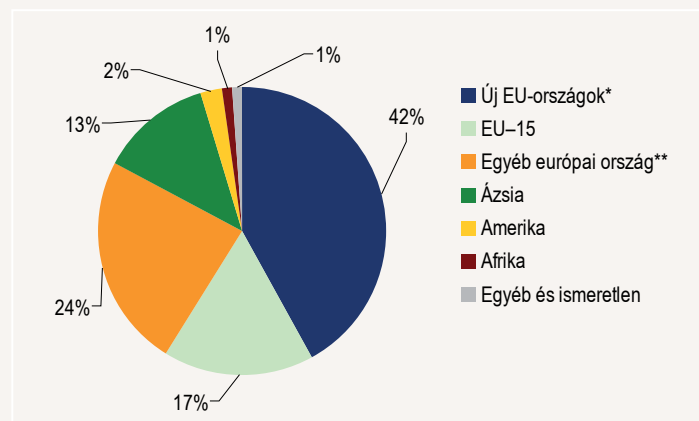

A külföldiek döntő többsége (83%) az európai kontinens valamely országának állampolgára, azon belül is valamely szomszédos országé. Kiemelkedő

Románia szerepe, melynek állampolgárai a Magyarországon élő külföldiek több mint egyharmadát teszik ki. Emellett Ukrajna és Szerbia állampolgárai is nagyobb arányban (9–9%) vannak jelen. A külföldiek 17 százaléka az EU-15 országaiból érkezett, ezen belül legtöbbször Németországból (9%). A külföldiek 13 százaléka ázsiai, főleg kínai és vietnami, további 2 százalék az Egyesült Államokból és Kanadából, 1 százalék pedig Afrikából származik.

2. ábra

A Magyarországon tartózkodó külföldiek megoszlása EU, illetve földrészek szerint, 2010. január 1.

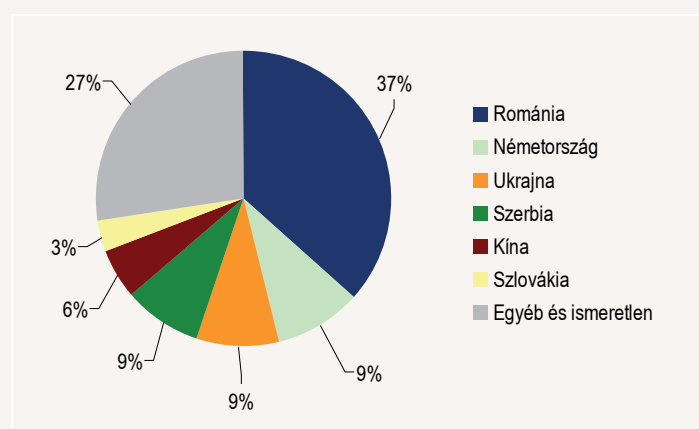

* 2004 óta csatlakozott országok.

** Az európai kontinens EU-n kívüli országai.

3. ábra

A Magyarországon tartózkodó külföldiek megoszlása állampolgárság szerint, 2010. január 1.

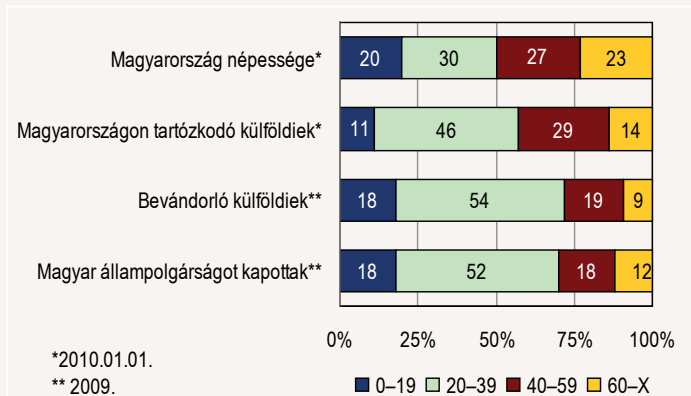

A külföldi népesség korösszetétele lényegesen eltér a honos népességétől. Miközben a honos lakosság egyik súlyos demográfiai kihívása az idősek egyre növekvő aránya, addig a külföldiek közel háromnegyede gazdaságilag aktív korú (20–59 éves) és legtöbbször a 20–39 éves korosztályba tartoznak. A magyar népesség közel negyede 60 évesnél idősebb, mely arány a jövőben várhatóan még magasabb lesz, míg a külföldiek mindössze

14 százaléka tartozik a legidősebb korosztályhoz. A külföldiek közül az EU-15 országok állampolgárai a legidősebbek, de még körükben is magasabb az aktív korúak aránya, mint a honos népességben. Az eltérő korösszetétellel összefügg, hogy a külföldiek nemek szerinti eloszlása is különbözik a honos népességétől. Míg Magyarországon összességében nőttöbbséget tapasztalható (52%), mely főként az idősebb korosztályra jellemző, addig a külföldiek körében ez a többlet a férfiaknál jelentkezik (53%). A nagyobb létszámban itt tartózkodó külföldiek közül a szlovák, a lengyel és az orosz állampolgárokra jellemző a magyarországi népességnél magasabb nő arány (59–64%).

4. ábra

Magyarország népességének megoszlása főbb korcsoportok szerint

Budapestnek meghatározó szerepe van a külföldiek befogadásában. A külföldiek 42 százaléka a fővárosban, 37 százaléka a többi városban, 21 százaléka községekben él.

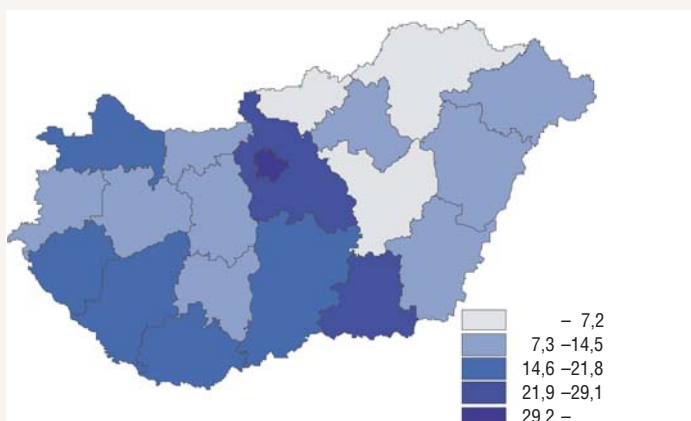
Budapest vonzása Pest megyére is kihat, ahol a külföldiek további 14 százaléka lakik. Közép-Magyarországon kívül pedig Csongrád megyében élnek a legtöbben, 6 százalékban. Bács-Kiskun-, Hajdú-Bihar- és Szabolcs-Szatmár-Bereg megyében a külföldiek 3–4 százaléka lakik, a többi megye részesedése ennél alacsonyabb.

Az azonos országokból érkezettek erőteljesen koncentrálódnak egy-egy földrajzi területen. Az ukránok, illetve Jugoszlávia utódállamainak polgárai a közép-magyarországi régió kivételével többnyire a saját államukkal szomszédos határ menti magyar régiókban telepedtek le. A román állampolgárságúak – szemben az előbbiekkal – nem a határ közelében, hanem a fővárosban és környékén koncentrálódnak: kétharmaduk Közép-Magyarországon él.

Az Európai Unió polgárainak nagyobb hányada (55%) a közép-magyarországi régióban választott lakhelyet, leginkább Budapesten, ahol több mint egyharmaduk él. Az EU-15 országok állampolgárai Közép-Magyarország mellett még a Dunántúlt részesítik előnyben. A kínaiak döntő többségét Budapesten találjuk (83%), esetükben egyéb regionális preferencia nem érzékelhető.

5. ábra

A Magyarországon tartózkodó külföldi állampolgárok ezer lakosra jutó száma, 2010. január 1.

Az újonnan bejövő külföldi népesség

2009-ben 26 ezer külföldi bevándorló érkezett Magyarországra. Demográfiai jellemzőik nagyobb részben hasonlítanak a már itt élő külföldiekére, de néhány szempontból eltérések tapasztalhatók. Bár az új bevándorlók között is nagy számban vannak a szomszédos országok állampolgárai, többségük már távolabbi országokból származik. Kiemelkedő a különbség a román állampolgárok tekintetében, akik – bár továbbra is a legnagyobb számú bevándorlócsoporthoz tartoznak – az új bevándorlók 28 százalékát adják a Magyarországon tartózkodók 37 százalékával szemben. Ugyanakkor az itt élőkhez képest kicsit magasabb az EU-15 államokból (21%), vagy az amerikai kontinensről (7%) frissen érkezettek aránya.

Az újonnan Magyarországra érkezők életkori összetétele még az itt tartózkodó külföldiekénél is jobban eltér a honos népességétől. Az itt élő külföldiekhez hasonlóan az újonnan bejövőknek is majd háromnegyede gazdaságilag aktív korú, ráadásul minden második a legfiatalabb, 20–39 éves korcsoportba tartozik. Nemek szerinti eloszlásuk is hasonló irányú eltérést mutat, sőt körükben még magasabb a férfiak aránya (57%).

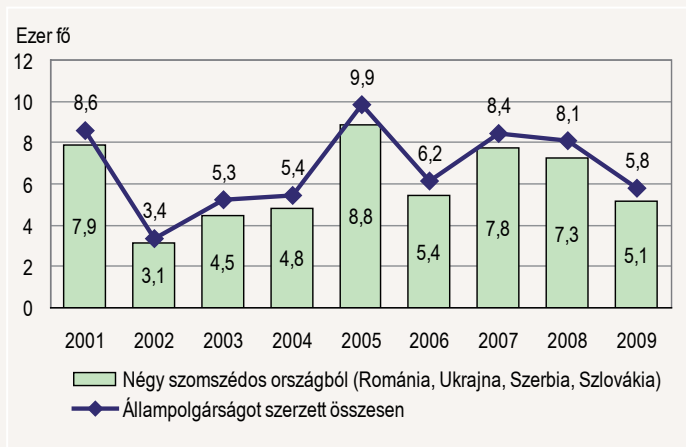
Új magyar állampolgárok

A Magyarországon élő külföldiek egy része tartósan szeretne Magyarországon maradni és egyúttal magyar állampolgárságot szerezni. Az állampolgárság megszerzése a sikeres beilleszkedés egyik fontos eszköze, hiszen ez számos jogosultságot jelent (például választójog, egyes munkakörök betöltéséhez való jog, jobb esélyek a munkaerőpiacon) és egyben fontos mutatója is, mivel feltételezi az adott ország nyelvének, kultúrájának és társadalmának bizonyos fokú ismeretét.

A 2001–2009 közötti időszakban 61 ezer személy kapott magyar állampolgárságot, mely átlagosan évi közel 7 ezer főt jelent, de az évek között jelentős hullámzás tapasztalható. Legkevesebben 2002-ben váltak magyar állampolgárrá (3400 fő), míg a legtöbben 2005-ben (9900 fő), amikor is jogszabályváltozás következtében egyszerűsödött a magyar felmenőkkel rendelkezők honosítási folyamata. 2009-ben 5800 külföldi lett magyar állampolgár. A vizsgált időszakban az országban tartózkodó külföldiek 4 százaléka kapott magyar állampolgárságot.

6. ábra

Magyar állampolgárságot szerzett személyek száma

A magyar állampolgárságot szerzők döntő többsége még ma is a környező országokból érkező, határon túli magyar. Ezt jól mutatja, hogy a 2001–2009 közötti időszakban a magyar állampolgárságot kapott 61 ezer főből korábban mintegy 41 ezer román (68%), 6–6 ezer szerb és ukrán (10–10%) állampolgár volt. Az új magyar állampolgárok 90 százaléka magyar anyanyelvű, közöttük csak elvétve találunk távolabbi országokból származókat. A vizsgált időszakban az EU-15 országaiból alig négyszázan vették fel a magyar állampolgárságot, míg az itt élő ázsiaiak közül 323 vietnámi és 126 kínai kapott állampolgárságot.

1. tábla

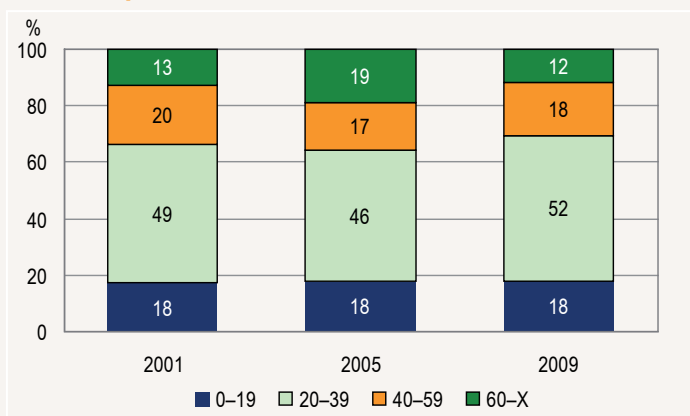
Az új magyar állampolgárok száma nemek és előző főbb állampolgárságuk szerint, 2001–2009

Előző állampolgárság	Férfi	Nő	Összesen
Magyar állampolgárságot kaptak száma	27 028	34 014	61 042
ebből:			
román	18 034	23 453	41 487
szerb	3 229	2 864	6 093
ukrán	2 364	3 587	5 951
szlovák	410	750	1 160
vietnami	161	162	323
kínai	69	57	126

Annak ellenére, hogy a Magyarországon tartózkodó külföldiek nagyobb hányada férfi, az elmúlt évtizedben a magyar állampolgárságot megszerzők között a nők vannak többségben (56%), arányuk még a honos népesség nő arányát is felülmúlja.

7. ábra

A magyar állampolgárságot kaptak megoszlása főbb korcsoportok szerint

A korcsoportos bontásokat tekintve az új magyar állampolgárok több mint fele 20–39 éves, arányuk 2001–2009 között 49 százalékról 52 százalékra nőtt. Ezen időszakban a 20 év alatti fiatalok és gyermekkorúak aránya nem változott, 18 százalék körül mozgott. Az új magyar állampolgárok kismértékben, de javítják a honos népesség korösszetételét, mivel fiatalabb populációt alkotnak, mint a hazai népesség. Az új állampolgárok átlagos életkora a vizsgált időszakban 35,1 évről 34,4 évre változott. Az idősebb korosztályok esetében 2006-ig növekedés, majd utána visszaesés volt. A 60 éven felüliek aránya 2001-ben 13 százalék, ezt követően 2005-ben 19 százalékra emelkedett, és 2009-ben 12-ra százalékra csökkent, így az új állampol-

gárok körében a 60 évesnél idősebbek aránya közel fele az országos mutatónak.

Családi állapotukat nézve a magyar állampolgárságot kaptak között a házasságok többségben, arányuk minden évben 50 százalék felett volt. 2009-ben az új magyar állampolgárok mintegy 53 százaléka volt házas. Az elváltak és özvegyek száma viszonylag alacsony, azonban az elmúlt években arányuk enyhén növekedett.

A magyar állampolgárságot kaptak területi elhelyezkedése szinte meg egyezik a tartósan az országban élő külföldiek regionális megoszlásával. Magyarországi lakóhelyüket vizsgálva az új magyar állampolgárok a közép-magyarországi régiót részesítik előnyben. Az elmúlt években tovább erősödött a központi régió és a főváros vonzása. 2009-ben az új állampolgárok 33 százaléka Budapesten élt, és mint egy 19 százalék választotta Pest megyét lakóhelyüül. A közép-magyarországi régió 29 százalékos népességarányával szemben az újonnan magyar állampolgárságot kapott személyek 52 százaléka él itt. Az új állampolgárok számára kedvelt lakóhely a fentiekben kívül Észak- és Dél-Alföld.

Az új állampolgárok közel 21 százaléka a keleti országhatárhoz közeli Szabolcs-Szatmár-Bereg (5,5%) és Hajdú-Bihar (4,5%), valamint a déli határnál elhelyezkedő Csongrád (7,4%) és Bács-Kiskun (3,8%) megyékben élnek. Az ország többi részén jóval alacsonyabb az arányuk, esetenként elhanyagolható. Legkisebb arányban Nógrád (0,9%) és Vas (0,9%) megyében telepedtek le.

2001-ben, vidéki városokban lakott az új állampolgárok mintegy 49 százaléka, ez az arány 2009-re 44 százalékra csökkent. A vidéki városok közül Debrecennek és Szegednek van frekvenciált szerepe. Az új magyar állampolgárok elsősorban városiak, községekben kevesebb mint egynegyedük lakik. Ez alacsonyabb mint ami a magyar lakosság körében megfigyelhető. Az új állampolgárok kedvezőbb letelepedési feltételeket találnak a városokban, mint a községekben.

2. tábla

A magyar állampolgárságot kaptak megoszlása, %

Területi egység	2001	2005	2009
Közép-Magyarország	42,2	48,0	51,8
ebből: Budapest	27,4	29,2	33,1
Közép-Dunántúl	9,0	8,1	7,8
Nyugat-Dunántúl	6,0	6,0	5,2
Dél-Dunántúl	6,7	4,8	4,9
Észak-Magyarország	5,3	6,1	5,1
Észak-Alföld	12,8	12,8	11,2
Dél-Alföld	17,9	14,2	14,0
Összesen	100,0	100,0	100,0
Városok	48,5	43,1	43,6
Községek	24,1	27,7	23,3

További információk, adatok (linkek)

[Táblázatok](#)
[Módszertan](#)

Elérhetőségek:

Annamaria.Sarosi@ksh.hu Telefon: (+36-1) 345-6626
Adam.Dickmann@ksh.hu Telefon: (+36-1) 345-6685
[Információs szolgálat](#): Telefon: (+36-1) 345-6789
www.ksh.hu